

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Bizottsági felügyelet alatt szerkesztik

FARKAS ALBERT és SZABÓ SÁMUEL.

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egylet titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Főtér 7 szám.)
czimzendők.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:
1870 egész évre:
Egyleti tagoknak 1 fr. —
Nem tagoknak . 2 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kócsi Károly, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

Gazdasági bajaink.

Sok volna irni való, de az ember úgy jár vele mint a napszámos, kit nehéz munkához tesznek, és nem is értvén jól a fogásokhoz, csak innen-onnan kerül ki és nézi kiszabott dolgát, s fél hozzá nyulni. Én sem a gazdaságot nem tanultam: de gyakorlom; sem nemzetpolitikát nem tudok: de érzem súlyos csapásait a ferdeségeknek; sem vámpolitikához nem értek: hanem tapasztalom visszásságait; semmit, de semmit sem tudok tudományosan a mezőgazdasági szakmához tartozó ismeretek közül és mégis gazdálkodom, hol jól? hol rosszul. Gondolkozom mi az oka a visszafelé haladásnak: olvasok, tanácsot kérdek és kis birtokomban kísérleteket teszek, sokszor jó, legtöbbször semmi haszonnal; sőt munka-, erő- és pénzáldozatokkal; mind a három pedig súlyos egy tapasztalati zálog a nem sikerülés esetében. Azt gondolhatnám: csak én vagyok ezen helyzetben; de azt is mellé gondolom, hogy gazdaságaim közül mások is szenvedhetnek hasonló bajokban! mert nemcsak rajtunk gazdákon mulik a vagyonosodásban az előhaladás, hanem más egyebeken is: értem a közelmúlt társadalmi zavarait és a hiányos kormányi intézkedéseket. Peccatur intra et extra!

Kivülállván az „Erd. Gazda“ a politikai viszonyok tárgyalásán, nem lehet célom e helyen a kormány eljárásait párt szempontból szóba hozni. Ily közlönyre okvetlenül szükségünk volt, hol minden gazda kimondhassa párttekinetek nélkül véleményét, s azt nyílt vitatkozás alá bocsássa; eként eszmecsere útján vagy saját meggyőződését juttassa érvényre vagy pedig jobb által meggyőződve magát ahhoz alkalmaztassa. Ilyennek szeretném én látni mentől több irányban az „Erd. Gazda“-t, de sajnos! nem lehet, mert tere szűk, erszénye lapos, előfizetője a csekély előfizetésért is kevés. Erdély értelmisége elég nagy, de áldozatkészsége egy szaklap fentartására nem terjed ki; tán ha nagyobb volna előfizetési ára, többen áldoznának mind szellemileg, mind anyagilag — gondolom; de nem hiszem! El kellene mondanunk egymásnak a nyilvánosság

előtt sokat, hogy egyöntetűség, közös működés egy irányban, társulatok különböző célok kivételére jöjjenek létre; legyen jólét a gazdáknál, hogyha majd áldozni kell, legyen miből, és ha védni kell, legyen mit; legyen oly mivelt népe e honnak, mely gondolkodni tudjon egyébről is a mindennapi kenyérenél és a csak félig befizetett adónál; legyen mi e dús természeti kincsek mellett rongyokba öltözött, kunyhókban sinlődő, tudatlan és sokszor éhező népet a hazához valóban lekösse. S e gondolataimat még tovább is fűzhetném, mert gondolatban, miként a gyakorlatban is egyik tárgy a másikhoz kapcsolódva, hosszú lánczolatná fejlődik, míg minden gyűrűnek megvan a maga külön körülete önállólag, mint minden egyes embernek külön feladata az államban.

Tervem szerint, jelen cikksorozatomban, következő súlyos gazdasági bajainkat kívánom fejtegetni:

- 1) Határrendezés és a közigazgatás jelenben nálunk.
- 2) Mezei rendőrség.
- 3) Termények megválasztása.
- 4) Gyümölcsstermelés.
- 5) Asztali és borfaj szőlők.
- 6) Erdeink állapota.
- 7) Legeltetési rendszer most.
- 8) Rétmivélés.

Számítok az olvasó közönség türelmére és szives elnézésére!

I. Határrendezés.

Vajjon lehető-e most? mit fog szülni? honnan vegyük rá a pénzt? véghezvitelég miből élünk?

Én határrendezés alatt egyedül és kizárólagosan a tagosítást értem, még pedig oly módon, hogy minden egyes birtokos része egyetlenegy tagban adassék ki, és úgy állítsa össze a telekkönyvi hivatal; ellenkezőleg nincs értelm. Ha valakinek 100 hold birtoka van 400 parcellában, akkor bizony nem ér annyit mint 40 hold tagosított birtok, nem kezelhető oly könnyen és kivált három forduló határban $\frac{1}{3}$ -dáról ingyen kell adózni. Igen de legel rajta juh és sertés, fogják mondani! tessék összehasonlítani az elveszett hasznot a vett haszonnal, és kiszámítani: melyik nagyobb?

A tagosítást nézetem szerint indítsa meg a kormány törvény erejével, országos költségen; akadályozták eddig

az ugynevezett curialisták, kiket jó, becsületes elődeink elláttak a legjobb helyeken fekvő kaszálókkal, szőlőkkel, szántókkal, hogy „annál jobb móddal állhassanak ki a munkára”; a tulajdonos fizeti az adót házról és földről 20 év óta, és mit kap? évenként 52 tenyeres napszámot; azt is nem mikor kell, hanem mikor a zsellér akar, és oly munkára, minőre ő akar!

Be kell perelni! Az urbéri törvényszéknél vannak ily pereim és egy évtizednél több idő alatt még csak tárgyalás sem volt. A napszámokért a tisztségnél kell panaszkodni! a tisztség a panaszt beadása után 1 év múlva veszi elő; 2 év múlván teszi a kihallgatást; ítéletet vagy határozatot hoz 1 év múlva; a szolgabíró kézbesíti 1 év múlva; addig a curialista semmit sem tesz, én fizetem az adót ingyen. Kis birtokos vagyok, de nincs curialistám, kinek ne lenne 8 katastr. hold birtokában. Az urbéri törvényszékek járjanak el gyorsan, és igazgóságon; tisztázzák ki a birtokot, s a tagosítás előtt nincs akadály semmi.

Azt fogja szülni, hogy eleintén kissé megneheztelnek azon gazda szomszédaink, kiknek kedves viszketegők volt eddig földjeinkből minden szántáskor egy kis keskeny barázdát alólról fel és felülről alá elszántani. Vége lesz a minden évi barázda jártatásnak! bíró és esküdt uraimék egy néhány forinttal és egy pár veder pálinkával kevesebbet kapnak; egyéb semmi! Továbbá a birtoktalan emberek nem tartanak saját földünkön két annyi marhát, mint magunk; ezek is meg fognak haragudni egy kissé erősen; de ebbe is csak beleszokunk kölcsönösen valahogy s tisztázódni fog vele a tulajdon fogalma s valószínűleg apadni fog a nép kommunisztikus hajlama.

Tagosításkor rendszeren új birtokot kap a gazda, azt tehát fel kell szerelni, bele jelentékeny öszveget fektetni. Hogy mind jószágunk árának, mind a befektetett tőkének illő kamatját megkaphassuk — nézetem szerint — tisztában kell lennünk a befektetett pénz mennyiségével és földünk egy évi tiszta jövedelmével. Ha egyszerre kölcsön pénzzel akarnók új birtokunkat felszerelni, akkor csak 6 száztóli kamattal is majdnem kész a bukás; mert birtokunk eleintén nem fogja kihajtani a befektetett tőke kamatait s még azon felül annyit, hogy családunk költségeit és adókat fedezhessük, hát még hogyan jutna valami szellemi élvezetünkre? eként adósságba süllyedünk és a vége: nyomor! öreg napjainkra koldusbot; családi vizsgálatok stb. Tehát csak lassan, és szükre szabva azt a befektetést! 1 holdra 100 frtnál többet nem tudnék ajánlani: ennyi magát 10 év alatt pontosan kifizetné.

Könnyű, kinek a zsebében van a pénz, de a kinek nincs, honnan vegye azt? A kölcsön vevésnél nagy előnyök, ha nem rövid határozott időhöz van kötve a tőke visszafizetés. a kamat nem nagy, és mindenkor minden szabad birtokra lehet pénzt kapni; kamatokat ellenben pontosan kell fizetni, hogy hitelünk ne csorbuljon. Magános emberektől így pénzt nem lehet kapni. Társulat kell tehát, de az sem ád, míg birtokunk kitisztázva nincs, míg a telek könyvezés befejezve nem áll. Hasznunkra lesz-e leszámítolási jókora magas kamat mellett pénzt venni fel? hiszem míg gyáriparunk nincs, nyers termékeinket oly olcsón adjuk el és a feldolgozott külföldit méreg drágán

fizetjük, azaz: a miénket 10-szeres áron vásároljuk vissza. Mig marhatenyésztésünk nem jut a kellő fokra; míg a mézárások az accise miatt nem a szaporodásra való fiatal marhát vágják ki; erre még csak kilátásunk sincs.

Pénz kell tehát, és háromszoros szorgalom és határozott kitartás.

Melyik a helyesebb államgazdászati elv? az állam legyen-e gazdag tekintet nélkül alattvalóira; vagy az állam lakói legyenek gazdagok és bennök az állam. Ez utóbbira kell kormányunknak törekedni.

Mennyi más kellekkel áll e vagyonosodás kapcsolatban! csak a főbket említve: iparszabadság; életrevaló társulati vállalatok pártolása, segélyezése; közlekedés és kivitel könnyítése; iparosok, gazdák, kereskedők elméleti kiképeztetése jó szakisiskolákban!...

P—i.

A k.-monostori tanintézet új éve.

November 7-kén d e 10 órakor nyílt meg a gazdasági intéző lakosztálya mellett, földszint fekvő kis olvasó szobában, mely a tanuló ifjuságot sem volt képes egészen befogadni. Mielőtt Kodolányi Antal megnyitó beszédét hallgatnók: pillantsunk künn egy kissé körül.

Kolozsvárról jövet, a monostor utcái vámfa mellett balról emelkedő volt vendéglőt idei aug. közepén kezdték a tanintézet számára átalakítani. Az emeletre helyeztek két tanári lakosztályt (Kodolányi és dr. Entz), földszint a kertész lakát és a magtárakat; az emeleti rész félben-szerben még csak elkészült, a többin most dolgoznak. A szobákban mindenütt friss vakolat, nedves fal, melynek kigőzölgése nem igen válhatik új lakói egészségére; az asztalos munka általában gyenge, kivált az ablakfák nagyobb része annyira rosz, hogy a vállalkozónak jövő tavaszon újakat kell helyébe állítani.

Innen a hegyoldal felé tekintve látjuk a gazdasági udvart. Legfelül egy szép új marhaistálló, mely azonban még üresen áll s csak ideiglenesen szolgál egy része juhakol gyanánt. Alább egy régi nyílt szin oldalainak beléczése által, gépraktárrá van czélszerűen átidomítva. Közlebb az úthoz találunk egy belsőleg még felszeretlen épületet, mely hasonlólag augusztus közepén innen sietve emelkedett; tanári lakul van szánva, de az idén csak a 2-d évesek tanterme és vegytani műhely lesz ideiglenesen belehelyezve.

A tanintézet fő épülete, általunk annak idejében közlött akadályok miatt, az idén nem épülhetett föl; a gazdasági udvartól jobbra eső szilvás kert területe van, az új terv szerint, erre a célra kiszemelve. Sürgetős szükségnek tartjuk, hogy a tervek végleges megállapítása s a szükséges alkuk tél folytán megtörténvén, az építés jövő tavasszal okvetlenül megkezdessék; különben a tanintézet képtelen lesz feladatának, a harmadik évre átlépőleg, megfelelni. A halasztás káros volta eléggé kitünhetett az idej építkezéseknél, melyek így elkésve több mint 4000 frttal kerültek többre, az építőanyagok megdrágulása miatt, mintha maga idejében, tavasszal adták volna vállalkozók kezébe.

A megnyitó beszéd, mely a tanintézet jelen állapotáról sok érdekes adatot foglal magában, eként szól:

Ez új — intézetünkre nézve második — iskolai évet alig hiszem mindnyájunkra nézve érdekesebb tárggyal megnyithatni, mintha egy rövid pillantást vetek intézetünk rövid multjára, mult egy évi fejlődésére, s pár szóval jelzem azt is, mily eredményeket táplálhatunk fejlődése iránt nem a messze távol — csupán a közel jövőben.

Még csak néhány nap mulva lesz egy éve, hogy intézetünk megnyitott, Egy rövid év tehát még csak annak élete, s ezzel eléggé kifejezve hiszem azt, miszerint csakis ily közelből jogos ma még annak fejlődése fölött ítéletet mondani, mely rövid multhoz ha még hozzá számítjuk, hogy intézetünk mily nyomasztó körülmények között lett megnyitva; mily szerény eszközökkel hathattunk ez ideig annak fejlesztésére; s mily elhagyatott állapotban jött kezünkbe azon birtok, melynek rendeltetése az intézet felvirágzásának egyik fő-fő rugójává lenni; tekintve mindezeket, be kell ismernünk, miszerint intézetünk ez ideig folyvást a kezdet minden nehézségeivel küzdve nagyobb haladást, mint melyet tett, nem is tehetett, s ez ideig csakis szerényebb igényeknek felelhetett meg; de a mily öszintén beismerem egyrészt ezt, éppen oly bizalommal merem kimondani azt is, miszerint míg egyrészt intézetünk ma már teljes létszámban kinevezett tanári karában szellemi fejlődésnek biztos zálogát bírja, addig viszont másrészt az intézeti birtok közel kilátásban helyezett tagosítása, s befejezéshez közel álló felszerelése intézetünknek a gyakorlati téren való előhaladására is jogos reményeket szolgáltat.

Tanintézetünkben a mult évben csupán az első év volt megnyitva, minek a tervrajz szerint csakis gyakorlati évnél kellett volna lenni, de a birtok teljes felszeretlen állapota miatt a gyakorlati oktatás kellő mérvben nem lévén eszközölhető, az ifjakat részben elméleti előadásokkal is el kellett foglalni, minek azután a tavasz kinyitásával a mint t. i. a birtok felszerelése előhaladt, azon visszás következménye lett, hogy míg egyrészt az ifjak figyelme meg lett osztva az elmélet és gyakorlat között, másrészt e két irányu elfoglaltság által gyakran kellett volna nagyobb mérvben lettek igénybe véve, a minek rendes körülmények között történni nem szabad.

Jelenleg az intézethez tartozó birtok fel van szerelve odáig s a gazdálkodás menete megindítva annyira, miszerint az első éves növendékek folyvást elég foglalkozást találhatnak a gyakorlat terén, még pedig elég foglalkozást egy a földmivelés s növénytermelés, mint az állattenyésztés terén is, miután a birtok ma már nemcsak hogy a legszükségesebb gazdasági gépek s eszközökkel el van látva, hanem be vannak szerezve nagyrészt mind azon gépek s eszközök is, melyeknek használata a gyakorlatban a maga helyén előnyösnek bizonyult; a netán még szükségesnek mutatkozóak a jövő év folytán fognak beszereztetni.

Az állattenyésztést illetőleg bir az intézet a szükséges igás erőn kívül egy 300 darabon felül álló erdélyi faj juhnyájjal, melyben már ez évben két irányban meg lett kezdve a keresztezés angol hús juh-fajtákkal; birunk továbbá egy 6 db. álló merino falkával, egy 28 dbból álló sertés nyájjal, amant a birneves Hunyadi-féle tarányi nyájából szerezte be, emezt ajándékkép nyerve az ismert kis-jenői nyájából, ő fensége József főherceg kegyéből; A tehenészet beállítására a nagyméltóságú földmívelési ipar- és kereskedelmi miniszterium által szintén szép összeg lett utalványozva, s hogy az mind eddig még nincs beállítva oka csupán az, miszerint egy tehenészet

beállítása, hogy az a célnak megfelelően, sokkal nagyobb elővigyázatot igényel, sokkal több nehézségekkel jár, mint egyé állatfajoké; azonban bizton mondhatom, hogy jövő tavaszon intézetünk ebbeli szükséglete is fedezve lesz.

A mi a szorosabb értelemben vett taneszközöket illeti, az előadások sikeresbbé tételére birunk ez ideig:

Egy bár csak 230 kötetből, de válogatott munkákból álló könyvtárral; egy 64 darabból álló természettani s egy 62 darabból álló teljes növény minta gyűjteménnyel; egy teljes földmérési készlettel; 300 darabot meghaladó ásványgyűjteménnyel; 50 tábla géprajzzal; 176 db. állatalakkal; 18 carton gypaju gyűjteménnyel.

Az ez évben berendezendő vegytani labororium felszerelésére 10,000 frt áll. az intézet rendelkezésére.

De a mi fő, bir az intézet egy hivatásától áthatott s az ügyért lelkesülő tanárikarral s így, hogy kitűzött célunk felé biztosan haladhassunk; csakis arra van szükség, miszerint önk is ifju barátaim, kik a gazdai pályára szánva magukat, ide öszszesereglettek, kedvvel, szorgalommal s kitartással teljesítsék kötelességüket, töltsék be hivatásukat; s akkor hiszem és reménylem, hogy ha nem is feszült, de legalább dagadó vitorlákkal fog haladni az intézet felvirágzása felé. Reménylem, hogy ugy leszen, s hiszem, hogy az ég áldását adandja törekvéseinkre!..

Tudósításunk kiegészítése végett megemlítjük még, hogy a monostori tanintézet összes népessége czikkünk bezártakor 61 (2-od éves 30, 1-ső éves 31); a 2-od éves belnövendékek közül 13-an az uradalom faraktár felügyelői lakában, az országuttól kissé távolabb jobbra, vannak elhelyezve.

A második évi tanfolyam tantárgyait előadják: Dr. Entz Géza: állattant, növénytant, természettant, meteorológiát; Tuba Lajos: általános és gazdasági vegytant, ásvány- és földtant; Vörös Sándor: növénytermelést, gazd. gépészet és erömütant; Kertész Gy. segédtanár: számtant és mértant; Kalmár Tivadar: erdészettant; Mina J. póttanár: állattenyésztést. Walter L.: gyakorlati gazdaságot tanít az 1-ső éveseknek, kiket a külmunkára alkalmatlan időben fogalmazással, rajzzal és számvetéssel foglalkoztatnak.

Óhajtjuk, hogy e tanintézet életéből mentől több örvendetest jegyezhesünk föl, az ennek sorsa iránt élénken érdeklődő gazdaközönség számára!

— 6.

Mustpróba.

Az erdélyi gazd. egylet köztelkén f. hó 11-én néhány szőlőfaj mustja próbamérés alá vétetett Oechsle must mérőjével, melynek eredményét, a szükséges észrevételek kíséretében, a fokokat egyszersmind Klosterneuburgira is átváltoztatva, itt közöltjük.

Szőlőfaj:	Oechsle	Klosterneuburgi
	százalék,	‰
barát	83	16,9
pineau noir	81	16,5
riesling	80	16,3
traminer	75	15,4
opporto	73	15
fehér burgunder	63	13
kadarka	51	10,3

A köztelek fekvése északi, mely a szeleknek minden oldalról teljesen ki van téve és a szőlőre nézve igen kedvezőtlen. A táblák egy részének van csekély emelkedése, de a másik sima fenlapályt képez. Talaja kisebb részben kötött agyag, míg a nagyobb fele inkább, vagy kevésbé kavicsos. Rigolirozva azonban mindkettő volt. Ha a fekvés és emelkedés hiányaihoz még hozzávesszük Kolozsvárnak a szőlőtenyésztésre teljességgel nem kedvező égalját és azon körülményt, hogy már a telep beültetésénél s ennek folytán évenkénti művelésénél is nem a bortermesztés volt a cél, hanem az egylet kitűzött feladata szerint az, hogy minél több és jobb, tenyésztésre kiadható szőlővesszőt állítsunk elő: a fentebbi eredményt — jelen szomorú időjárásunk után — legalább is jó-közepesnek mondhatjuk; miután — tudunkra — a legkedvezőbb fekvésű szőlőhegyek termése is alig mutat az idén 2—3 % -al többet. Sőt e pár sorból is hasznos tanulságot vonhatunk a riesling javára, mely arra int, hogy miután ő az idén sem hagyta cserben nálunk gazdáját, mennyiben cukortartalomra nézve itt is az elsők közt van, zamat dolgában pedig azokat messze felülmúlja: igyekezzünk érdeme szerint felkarolni s minden arra alkalmas helyen meghonosítani és tekintsük úgy, mint borkereskedésünk egyik igen jövedelmes anyagát adó szőlőfajt.

s—t.

Küküllőmegyei gazdasági-egylet.

IV.

9. §. Az intézet anyagi fenntartására szolgáló források. Az intézet jövedelmét nyeri:

a) Dicső-Szent-Mártoni birtokos Pekri István urnak nagylelkű adománya 13 hold 1057 □ öl terület, mely is 400 frt o. é. váltságdíj mellett e célra adományoztatott.

b) A folyamatban levő dicsőszentmártoni tagosításkor kihasítandó törvényes területi illeték jövedelme; és az ugyanezen helységben a tagosítás megindításakor 1860-ban iskolai célokra ajánlott 32 holdnyi terület.

c) Dicső-Szent-Márton községének iskolai adója.

d) Dicső-Szent-Mártonban e célra kérelmezendő két országos vásár jövedelme.

e) A megyei gazdasági egylet remélhető évi segélyezése.

f) A megye egyesesei és községei részéről teendő alapítványok jövedelmei és részvényjárulékok; egyszerű mindenkorra tett adományok tőkének kamatai.

g) Esetleg a megye részéről utalványozandó rendőri birságok.

h) A megszerzendő iskolai kert jövedelme.

i) A remélhető államsegély.

k) A tanoda épülete alatt építendő pincze és esetleg bolt jövedelme.

10. §. Részvények. Hogy a vidék is minél nagyobb mérvben részt vehessen a tanintézet fenntartásában, a megye által meghatározandó számban részvények bocsátanak ki.

Egy részvény ára 50 frt, melyet vagy egyszerre, vagy 5 évi egyenlő részletben (évenként 10 frtot) lehet lefizetni; ki részletekben fizeti le, az köteles a még be nem fizetett összeget biztosítani és attól 6% kamatot fizetni.

Részvényt vehetnek egyesek, társulatok és községek.

Azon községek, kik legalább 2 részvényt vesznek, a részvény árát (kellő biztosítás mellett) maguknál tarthatják s csak az évi kamatot kötelesek pontosan befizetni.

Azon községek vagy egyesek, kik legalább 2 részvényt vesznek, avagy kik legalább 100 frttal járulnak a tanoda felállításához, mint alapítók jogosítva vannak kebelükből 12—15 éves, s a 3. §-ban írt kellékeknek megfelelő gyermekeket minden hétnek egy vagy két napján az intézetbe küldeni, kik ott a gyakorlati szőlő- és gyümölcsfa művelésben s a borkezelésben nyernék oktatást.

Az ily gyermekek fejenként minden három hónapban 10 kr. tandíjt fizetnek. A tanítás napjait s óráit az iskolaszék határozza meg.

A részvénydíjak az iskola számára tőkésítetnek s csak kamatjuk fordítható az intézet költségeire.

11. §. Tandíj s taneszközök megszerzése s a tanulók munkája. A tanulók tandíjt nem fizetnek; fűtésre és tisztogatásra azonban az iskolaszék és tanfelügyelő által évenként meghatározandó mérsékelt díjt fizetnek, kivéven azon szegény tanulókat, kik annak megfizetésére képtelenek.

A szükséges taneszközöket, könyveket s munkaeszközöket, köteles minden tanuló megszerezni. E taneszközöket évenként előre a tanítók egyetértésével az iskolaszék beszerzi s a tanulók azután az iskolától vehetik.

Oly szegény tanulóknak, kik a munka eszközök megszerzésére nem képesek, az iskolaszék megengedheti, illetőleg rendelheti, hogy ily eszközöket az intézettől kapjanak használatra, de azokat az iskolától magokkal el nem vihetik.

Az iskola minden növendéke köteles az iskolába töltött idő alatt a tanítók által rábizott mindennemű kerti vagy általában a szőlő- s gyümölcsfamivelés valamint a borkezelés körébe tartozó munkát teljesíteni.

12. §. A földművelési és közoktatási miniszterek által adandó évi segély.

(E rovat még be nem tölthető.)

13. §. Vagyongazdálkodás. Az iskola vagyonát és jövedelmét az iskolaszék kezeli, s illetőleg gondnoka által számadás mellett kezelteti, jelesen rendelkezik.

a) A tandíjnak, tisztogatási pénzeknek, részvénydíjaknak, kamatoknak pontos beszédéséről.

b) Gondoskodik a részvénydíjaknak és egyéb alapítványoknak vagy adományoknak biztos, gyümölcsöző elhelyezéséről.

c) A földművelési és közoktatási miniszterek által adott évi segélyt a tanfelügyelő útján felveszi.

d) Minden forrásból (p. o. a szőlő és faecmeték eladásából s a népiskolai törvény 4. §. szerinti büntetések-ből) bejövő pénzt a gondnokkal kezelteti; s annak rendeltetésére fordítása fölött intézkedik.

A gondnok a tanítók fizetésén kívül 10 frtnál nagyobb kiadást csak az iskolaszék határozata és utalványozása folytán fizethet ki.

Évi jelentését és számadásait a népiskolai törvény 121. §-a szerint a megyei iskola-tanácsához felterjeszti.

14. §. Vizsgák. Az iskolában évenként egyszer

nyilvános vizsga tartatik, melynek idejét az iskolai szék tüzi ki, s arról eleve értesíti mind a tanfelügyelőt, mind (a tanfelügyelő által) a földmívelési és közoktatási minisztereket.

Az intézetből a rendes tanfolyam bevégezte után kikerülő növendékek az évi vizsga alkalmával külön vizsgát tesznek le összes tanulmányaikból, és mind a rendes tanítók, mind az iskolai szék elnöke által aláírt bizonyítványt kapnak, melyben tanulmányaik sikere, az egyes tantárgyakból nyert osztályzatuk, az intézetben töltött idejük, szorgalmuk és magukviselése bejegyeztetik.

15. §. Az iskolai szék a jelen szabályok mellett és figyelemben tartásával, a közoktatási miniszter által az iskolai székek számára kiadott utasítások szerint jár el.

Mezőségi levelek.

VI.

Barátom! Már meg is szoktad, hogy tőlem kedvező tudósítást ne végy, de ha a valósággal megegyezőleg akarom azt tenni, az más hangulatu nem lehet.

A kukoriczaszedést elvégeztük, melynek nagyobb része egészen éretlen maradott; itt október végén nagyobb bővségben volt a jó tejes törökbuza, mint augusztusban; szekér számra kellett azt haza hordani, kemenczében szárítani, s mivel a csaknem folyvást hulló eső miatt napon szárítani nem lehetett, igyekszünk elfogyasztatni sertéseinkkel, hogy egészen elrothadva kárba ne menjen. Itt akárhány közpolgár van, kinek egész nyári munkája után egyetlen eső érett kukoriczája nincsen, magnak valóval pedig csak azon szerencsés kevesek dicsekedhetnek, kik korán vethettek; így szomorú jövődő vár szegény vidékünkre; most jelenleg is 2 frt egy nagy véka szemes kukoricza ára, s ha más forrásból nem látta tnak el mérsékelte árú ilynemű gabonával — mely az itteni nép fő élelmi szere — nehéz napokat fog élni a föld népe!

Őszvetés idején egy pár hét kedvező volt, de az összehalmozott mezei munkák miatt cséplőt bajosan lehetett kapni, így őszvetés se tétetett annyi, mint különben lehetett volna. September elején elvetett őszebónáink még eddig elég szépek, ha csak utoljára a soknál is több eső meg nem árt azoknak. Nálunk divatoz a kizsárolási rendszer, képzelni lehet, hogy ez legbiztosabban célhoz vezet: mert folytonos használat alatt tartott földeinket — 10 évig folyamatosan levő, de még be nem végződött tagosítás alatt — oda juttattuk, hogy sokat vetünk és keveset aratunk.

Itt szokásos dolog, kukoricza után fagy alá rozstot és ősz-tavaszi búzát vetni, de az idén a sok eső miatt földeink annyira eláztak, hogy szántásra, s így fagy alá vetésre gondolni sem lehet; az idén is sok föld maradott határunkban vetetlen, tavasszal még több fog pusztán maradni.

A szüretet múlt hó 29-kén egy rég nem látott tiszta reggelen megkezdettük, de időjárásunk magával következőes maradott, mert délután az eső kivert, két nap folytonosan esett, most a nagy sár miatt közelíteni se lehet a szőlőhöz; várunk míg felszárad, vagy megfagy. A hideg esős idő sok kárt tett szőlőinkben, a kövér szőlő mind, a som és járdoványnak nagyobb része elrothadott, így szép termésem fele semmivé lett; a mi megmaradott, a mostoha idő daczára is meglehetősen minőségű mustot adott: a Wagner-féle mustmérőn 13 foku, melyből jó közepes minőségű bort lehet várni. A szőlő fája szépen megérett, de hogy a jelen sáros időkben miként tudjuk télire elfedni, isten tudja!

Méheink keveset rajzottak, rosszul mézelték; a mi kevés mézők van is, e rossz, hideg időben ki nem járhatva, elfogyasztják, s a télen bekövetkezhetik az éhhalál: mert felesleges készlet egyben sincs, hogy abból a gyengébbeket segíteni lehessen.

M.-Szilvás. november 2-kán, 1870.

M. K.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

XVII.

Választmányi ülés nov. 7-én 1870.

1.) A földm. ipar- és keresked. m. kir. minist. f. é. 19580 sz. leiratában a sertéstenyésztés fontosságát, jelenlegi állását hazánkban s az iránta tapasztalt mulasztás főbb okait röviden érintvén, a gazd. állattenyésztés ezen ágának emelése érdekében közreműködésre hív fel. Hogy a baj orvosolható legyen, először is részletes tájékozásra van szükség az iránt, hogy a tenyésztés hol? minő terjedelemben? és tenyészanyaggal üzetik? s mely vidékeken igényelné leginkább a nemesítést? — azért némely ezekre vonatkozó kérdő íveket küld le kitöltés végett a miniszt, s közli egyszersmind azon eljárást, melyet a tenyészállatok könnyű megszerzésére nézt életbeléptetni óhajt, hogy t. i. a jó faj állatokkal rendelkező s az ilyeneket igénylő vidéke-

ken egy-egy bizottság létesüljön, az egyik feladata lévén a tenyészállatokat a kormánytól utalványozott őszszeggel beszerezni s rendeltetési helyökre szállíttatni, míg a másik azokat átvénné s árverés útján az egyes gazdák kezéhez juttatná; a vétel és eladási ár közti különbséget mindannyiszor a miniszt. hordozván.

A sertéstenyésztés emelése kiválólag kell, hogy érdeklünkben álljon, miután általa rövid időn, kevés tőkével és fáradság mellett a legszebb eredményt lehet felmutatni s terménye azonkívül legnagyobb fogyasztásnak örvend. Gazd. állattenyésztésünk ez ága nálunk csakugyan legörvendetesebb fejlődésnek is indult, miként ezt több jeles sertésnyáj tanúsítja. Kormányunknak a tenyészítés emelésére célzó nézeteit osztja a választmány, kivéven azt, mely a beszerző és elárverező bizottságokra vonatkozik, miután így a kívánt eredményhez alig fogunk jutni, annyival inkább, mert községeink részéről a jó tenyészanyag ápolása és okszerű felhasználására, sajnos! nincs sok gond fordítva. Választmá-

nyunk maga részéről az alelnök ur mellett b. Bánffy Albert, Kodolányi Antal, Demeter Károly és Szabó József tagokat bizza meg, hogy e tárgyról tanácskozzanak, s a kivitel czélszerű módjáról terjeszszenek be javaslatot.

2) A földm. ipar- és kereskedelmi m. k. miniszterium 18758/1722 sz. leiratában felszólítja az egyletet, hogy Paget János tag által sikerrel használt kétféle szőlő-ekéből helybeli gépész, Rajka Péternél, állami költségen egy-egy példányt készíttetni s a debreczeni m. kir. gazd. tanintézetnek elküldeni sziveskedjék.

Végrehajtásával az elnökség bizatik meg.

3.) A földm. m. kir. miniszt. f. é. 16723/1564 sz. a. értesít hogy a f. évi sept. hóban tartatni szándékoltt temesvári gazd. kiállítás — a háboru folytán — jövő évi május 15-dikére halasztatott el, s egyszersmind felszólítja az egyletet, hogy gazdaközönségünkben a kiállítás iránt minél élénkebb részvétet gerjeszteni s a kiállítóknak segédkezet nyújtani igyekezzék. Ezzel kapcsolatban — miután a kormánynak pontos tudomással kell birni az országgyűlés által különböző gazd. czélokra felajánlt összegnek vidékenkint méltányos felosztása és helyes alkalmazása felől — felkéri a miniszt. az egyesületeket, hogy az általok f. évben tartott kiállítások, versenyek sat. eredményéről rövid, de kellő statistikai adatokkal felszerelt tudósítást küldjenek be.

Az értesítés tudásul vétetik, akiállításokról szóló tudósítás pedig alkalmyszerűleg pontosan megtétetni határozatlik.

4.) A földm. m. kir. miniszt. f. é. 21576/1941 sz. a megküldi a biharmegyei gazd. egylet által jelen év jul. 11—13-án N. Váradon rendezett aratógépversenyről szóló bizottsági jelentést, s ez alkalmommal megemliti, hogy a gazd. egyletek — ha kiállítási programok-, jelentések-, vagy hasonnemű nyomtatványokból, terjesztés végett több példányt küldenének fel a miniszteriumnak. — jelöljék ki egyúttal az illető közegeket is, melyek útján azokat terjeszteni szándékoznak, hogy a szétküldés e szerint a czélnak leginkább megfelelőleg történhessék.

A jelentés köszönettel fogadtatik, az útasítás pedig figyelemben fog tartatni.

5.) Olvastatik a kertészeti szakosztály véleményes jelentése tanár Kócsi Károly „Községi Faiskola“ cz. gyümölcsenyésztési művéről; melyben szerző különböző módosítások tételére kéretik fel.

A jelentést a választm. tudásul veszi, elfogadja, s íróval közöltetni határozza.

6.) Walter Lajos gazd. intéző tanár a k. monost. tanintézetnél az egylet részvényes tagjául jelentetvén be. — Örvendetes tudásul vétetett.

7.) Az egyl. köztelki idei répatermés — mázsánként 35 krral eladatni határozatlik.

8.) A köztelki szőlőtermés leszüretelésével s a must eladásával — tanár Nagy Ferencz tag és h. titkár bizatnak meg.

9.) Jegyzőkönyv hitelesítésre — b. Bornemisza János és Demeter Károly tagok kéretnek fel.

Farkas Albert,
h. titkár.

Értesítés.

A nagyméltóságú földmívelési-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszterium, f. é. 2125 sz. határozatával a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézetnél üresedésben volt 12-ik állami alapítványi helyet Pethő Miklósnak, a 7 intézeti szabad helyet pedig: Szabó Gábor, Csiszér János, Beöthi Lajos, Debreczeni Ferencz, Sándor Géza, Csipkés Árpád és Szakács Lajosnak adományozta.

Ugyan ez alkalmommal László József és Fehér János állami alapítványra felvett ifjak értesitetnek, hogy — miután lakhelyök az igazgatóság előtt tudva nincs, a hozzájuk intézett magán levelek pedig visszaküldettek, ha folyó hó végéig helyeiket el nem foglalják, azokat az igazgatóság megürülteknek lesz kénytelen tekinteni.

Kolozsmonostor 1870 nov. 12.

A z igazgatóság.

A szőlőmivelés és gyümölcsenyésztés Küküllő-megyében.

(Folytatása és vége.)

10) Gálfalváról lejöve Szökefalvára, itt megvallom, alig tudom, hol kezdjem, akkora verseny van a birtokosok közt; talán az egész Erdélyben legczélszerűbb szőlőmivelést itt Paget János úr telekbeli szőlőjében látjuk, hol 10 hold szőlő Guyot rendszerével drótra huzva diszlik, hol a jó mívelés miatt a mostani rosz időjárás daczára is türhetőleg meg van érve a szőlő; a ki nem hiszi, nézze meg, s valódiságáról saját szemével meggyőződhetik. A Paget úr szőlőjében lehet találni nagy mennyiségben holdanként Sauvignont, Semilliont, tráminit, rajnai rizlinget, olasz rizlinget, egy tábla leányka szőlőt, tokaji furmintot és egy tábla asztali szőlőt becsületes megért állapotban. Gyümölcs mintegy 20 faj, köztök a veresbelü nyári körtve. Kinisi Mihály urnál igen szép gyümölcsös, mind az új korból való, több mint 40 faj alma és körte termő oltványokkal; köztük Lord Selton körtve, Transilvania körtve, Giffard, Madám Eliza, Ferdinánd korona örökös, Manna Colmár, toulusi vajkörtve, brüxeli pergament, D'argenson, Bosk kobakja, Princesse Royál, Vilmos körtve s több mások. A borászati terén is halad; ugyancsak Kinizsinek van általa különösen kedvelt tramin tábláján kívül asztali szőlője egy táblában, mintegy 90 faj, melyeket nagy költséggel hozatott Badacsonból és más honnan; kiváló szorgalom- és kitartással tanulmányozza Kinizsi úr neveiket, vezérfonalul a badacsoni névsort tartván; mindezek csak 3 éves ültetvények. Szenvedélyes gyümölcsenyésztő még Szökefalván Kis p ál G á b o r, kinél rendszeres iskola van, mintegy 40 körtve- és almafajból; a mult évben és az idén hírlapilag körözve volt eladásra oltványosa; egy ilyen szorgalmas fiatal pomologus becsületére válik megénknek; bár sok fiatal ember követné példáját! Van még Szökefalván gyümölcsöse Utezás Samunak a hazai főbb fajokból. Ugyanott egy felszabadult polgár, Kertész János, új gyümölcsöst állított kertjében; almafajai ponyik, páris, batul, veresbelü kálvil; egy csomó ringló szilvafaja is van s szorgalmasan olt nemcsak magának, de másnak is. Végre Szökefalván egy S o m p i aevü cigány kertjében több mint 30 darab fiatal oltvány van.

11) A völgyek között egy lyukban találjuk Haranglábat, melyet egy hegylánc választ el Dányántól; itt is szép

gyümölcsösök vannak Szatmári Gyula és Kőkösi Sándor uraknak a Haranglábban és Dányánban termett hosszuszárú páris nem enged elsősegét a Maroszákon termetnek, annyira hazája e két helység.

Kőkösi Sándor urnál közméték legnagyobb féle 6 váltoványa vékaszámra nagy mennyiségben terem. Jeles harangláb gyümölcsösök még a Vita Sándoré, Felszei örökösök és Ugron Jánosé. Harangláb kitünő földvegyülettel bírván, sajátságos *finom zamatu bora terem*; külön szőlő ültetvénye van itt Ugron Jánosnak 3 hold rizlingje és 1 hold traminije, Vita Sándornak egy tábla som szőlője.

12) Szőkefalváról a közép-pontba Dicső-Szent-Mártonba menve ott találjuk a gróf Béli Ferenczné több mint 40 faj különböző gyümölcsökkel beállított, ott a Szilvási Sándor úr különböző oltványokkal beültetett szép kertjeit. Ott van Pekri Sándor urnak egy többféle szőlőfajokkal beállított kerti szőlője.

13) Dombón az ottani unitárius pap példánykép menén elől, több nemes faj gyümölcsöt terjesztett el a méh-szorgalmu nép között.

14) Dombórol Királyfalvára menve találjuk a Pekri István úr csinosan berendezett gyümölcsös kertjét, hol több mint 20 faj alma és körtve termő oltvány van. Itt lakik Horváth Gyula úr is, kinél a fiatal oltványok izlés teljese rendezve fényes jövővel kecsegtetnek; a legújabb faj körtvék, a grégoire-félék nagy csoportja megvan itt; nemkülönben az almák különös fajtái is kitünő izlésű, neje által készített elhelyezési terv szerint, angol csoportokban csoportosan díszlenek. Horváth úr több jó fekvésű szőlő helyek birtokában levén, a mult tavasszal rigoliroztatott 1 holdnyi helyet, melyet most croquante muskotályval ültetett be, ezenkívül 5 hold rizlinget szándékszik közelebről ültetetni.

15. Szemben Királyfalvával van Sövényfalva; itt özvegy Bágya Ferenczné gyönyörű gyümölcsösöt állított mind fiatal oltványokból. Néhai Bágya Ferencz, mint tudom, a királyfalvi hegybe 1 hold somszőlőt állított be.

16) Sövényfalván felül fekszik a Küküllő balpartján Adámos; itt özvegy gróf Bethlen Farkasné szép gyümölcsöse tűnik elő, melyen látszik, hogy eredetét Bonyháról vette.

17) Sövényfalván alól fekszik a fényes küküllővári kastély — régen Tököli birtok — itt is szép gyümölcsös van, kevés új ültetvényvel pótolva.

18) Innen befordulva egy völgyben találjuk Szászveszszőst, melynek szőlője egy védett katlan, csak déllel néz szembe. Itt vannak gr. Degenfeld és b. Bánffy Albert urak birtokai, a Degenfeld örökösök jószágán rendező Bedőházi János, kinél sok gazdasági érdemei vannak; ő kezdett egy 16 holdas szőlőt ujja teremteni, 3 láb földforgatással, az egyes fajokat külön táblákba osztva be; van itt remek muscat lünelje, melynek bora mindenik felett áll, vannak továbbá som, bakator, tramin és rizling táblák, s az asztali szőlőknek egész legioja. Leányka szőlőjének bora nem enged a Törökhegynél. Nagy gyümölcsösében 15—20 éves saját kezűleg oltott fái közt több mint 25 faj alma, ugyanannyi körtve, nemkülönben sok szilva. Gazdaságában váltórendszerű üz repce és lóherforgóval; jó lovai vannak, a híres Dátosi faj utolsó ivadékaiból. Bedőházi barátomnak még a georginákra is kiterjed figyelmé; udvarán sokféle színezetben uszó számos georgina

csoportjai vannak, melyeknek nagyobb részét különös mesterséggel párosítva tette teljessé és új szín vegyületűvé.

19) Innen ellenkező irányban Bázna felé térve egy völgyben fekszik a boráról híres Balástelke, melynek asszaborával Paget úr a Gerendi István úr természetményéből minden kiállításán kitünt és érmekeket nyert. Itt van gr. Haller Jenő urnak gyümölcsöse, hol több mint 25 faj alma és a ringlők különböző változványai díszlenek. A gróf úr most állított be 4 hold új szőlőt, melyből 1 hold croquante és alexandriai fejér muskotály, 1 hold rizling, 1 hold tramin s Pineau gris és 1 hold somszőlő; kitünő bora bárha kiállításokra még nem küldetett, de minden költséget jószág- s finomságuk bámulatra ragadnak; különösen a leányka szőlőnek, mely itt nagy mennyiségben van elterjedve, bora remek. Más fajú szőlői között vegyesen találhatik e vidék egyetlen jó fekete szőlője a fekete boglár, melyből a grófnak igen jó veres bora van.

Gerendi Istvánnál szép régi gyümölcsös nagy kert van, több mint 25 faj alma változvánnyal; különösen kitünik szép cseresnye gyűjteménye a koraitól, a késő juliusban érőig. A szőlőszetet illetőleg Gerendi úr csak a rizlingben hiszen s több mind 30 holdra menő pusztá helyét, mely kitünően fekszik a szőlő számára, ezzel akarja egészen beültetni. Somszőlője vegyes táblákban nagyon sok van, azért is asszujá, melyből Paget urnak is adott, mindenütt győzött. Van még Gerendinél egy táblácska valódi szerémi zöld, melyet itt késői zöld szőlőnek hívnak; bő termésű s félig muskotály zamatjáról felismerhető borát külön nem szürte eddig.

20) Balástelkéről átszökve Küküllőmegyének a Maros mellett fekvő részére: legelől találjuk a nyárárdmenti Nagy-Teremit, hol gr. Bethlen Camillo kastélya alatt terül el a szép gyümölcsös kert, melyben a legújabb körtvefajok csoportokba ültetve gyönyörködtetik a vizsgálat; 40 faj alma és 29 faj körtve van itt (melyek névsorát ide mellékelve küldöm is). Teremiben a gazdaság is virágzó; jól rendezett váltógazdaságot találhatni itt luczerna forgóval, 60 holdas táblákba osztva; kitünő gabona nemek, sok takarmány, szép szarvas marhatenyésztéssel kapcsolatban adja a legszebb faj bikákat és teheneket, honnan a vidék könnyű szerrel a legszebb fajú tenyészbikákat és teheneket szerezheti meg. Itt látunk egy új rendszerrel épített 100 anya koczára készült malaczoztatót a sertés nyáj számára. Ugyancsak a kertben van 30 faj válogatott szőlőfajokból összeállított szőlős táblája.

21) Teremiből a Maros partra tekintve át Ugrián találunk gr. Haller Györgynél, közvetlenül az országot mellett, egy szép gyümölcsösöt, több mint 30 faj alma fiatal termő oltványokkal beültetve.

22) Ugra tőszomszédságában fekszik Csapó; itt látunk legelől Gyárfás Lajos szép fekvésű udvara mellett egy nagy gonddal összeszerzett, több mint 100 fajból álló szőlő gyűjteményt termő állapotban, melyet nagy szenvedélylyel maga a tulajdonos mivel, s gyümölcsös kertje oltványait saját kezűleg ő oltotta; több mint 20 faj alma s ugyanannyi körtve gyűjteménnyel. Igyekeznek itt többben a jó példát követni, mint: Réz Mihály és Miklós István.

23) Csapóról Radnótra jöve: megint a gr. Bethlen Camillo nagy terjedelmű birtokára bukkanunk, hol a gazdaságot, daczára annak, hogy a tulajdonos alig 1 éve szerezte ismét össze a 24 évvel ezelőtt széteszlott uradalmat, a gazdaságot

marhatenyésszéssel párosultan már is virágzásnak indult; a kastély melletti kert talán az egész országban a legszebb baltul, székely páris, piros stettini almákat termi. A Maros parton fekvő Rákóczi nevű 22 holdas szőlőhegyben tavál ültetett 3 hold muskotály szőlő dús foganással jutalmazta a reá tett költséget; most az idén 4 hold ültetés alá elkészített föld várja a fejér burgundi szőlőt; és így rendre akarja a tulajdonos gróf azt a helyet, melynek bora elsőséget maga felett alig ismer nemes szőlőfajokkal ujja teremteni.

24) Radnóttól délre találjuk Küküllőmegye szélső faluját Székelykutat, hol a veterán gyümölcsész Sinai úr kertjében mintegy 20 faj almát, s ugyanannyi faj körtvét találunk mind az új fajokból. Székelykúton a szőlőszet is szépen halad előre; fiatal gyümölcstenyésztők László Gidánál több mint 20 faj alma és 15 faj körtve dúsán jutalmazták fiatal gazdájukat, ki 1 hold rizling szőlőt is ültetett.

Ennyiből állana főbb vonásaiban a küküllőmegyei szőlőmivelés és gyümölcstenyésztés úgy, miként én ismerem. Van még ezenkívül szétszertan több is; de csak így nagyjában kívántam tartani ismertetésemet. Ugy hiszem elég leendő közönség előtt tájékozásul és igazolásul azon meg nem érdemelt vádra, mintha a mi megyénk lenne aránylag leginkább elmaradva az országban. Szőkefalva, 1870. október 19.

Fekete Pál,
küküllőmegyei vinczellér.

Gyümölesizelés oct. 16.- 19.- 20.- és 27. 1870.

II.

Veres Ferencz által kiállítva

Almák:

Bettforcier Foutling roppant bőtermő, piaci és gazdasági, de íze nem igen finom, azért asztalra nem való; külsője ajánló, talajban nem válogat.

Hawthornden merőben hasonló az előbbihez, mindkettő II. oszt. őszalma érésidejük sept. — dec.

Newton's Green húsa száraz, kásás, minden zamattal nélkül, nem ajánlatos.

Cox pomona külsője igen szép, nagysága a közepesen felül; íze kellemes, kissé savanykás, I. oszt.!

Cornwallisi fűszeres húsa szép fehér-sárgás, ajánlandó téli alma.

Ugyanaz Boisbunel-től hasonlít az előbbihez, de íze kellemetlenebb.

Ananas-reinette alakja inkább kicsiny, íze kellemes, fűszeres zamattal, a mellett termékenysége is ajánlja. II. oszt.

Peppin nobel külsője szép, leves és zamatos alma, íze kellemes savanykás.

Englischer jungferapfel oct. érik, III. oszt. semmi figyelmet nem érdemel.

Peppin Newarth alakja Calvil-szerű, hosszukás és nagy, színe piros, húsa kásás, feltűnő íz nélkül, termése nagyon hull, nem igen ajánlható.

Szebeni tányér elterjedt jó piacos gyümölcs nagy, csíkokkal vonalzott, termése hullni szokott, de azért ajánlatos. II. oszt. gazd.

Reinette Quarendon gyümölcse ugyan jó nagy, de fanyar, kellemetlen ízű, azért nem ajánlható.

Hawley okt. — nov. érik, nagy alma, színe szép sárga, magháza teljesen zárt, húsa olvadékony és kellemes zamata van, termékeny, bizton ajánlható I. oszt.!

Wormsley szép és nagy gyümölcs, sárgás színű, íze ugyan túl savanykás, hanem azért, mint konyha-gyümölcs természetű.

Reinette Menou jan. — márcz. II. oszt. alapszíne sárga, gyöngé pirral, nagyon hasonlít a tökpárishoz, húsa leves, de nem olvadékony.

Belle Josephin (Dochnal szerint Hausmütterchen) nov. — jan. I. oszt. húsa porhanyó s kissé kásás, de cukros.

Reinette par excellence dec. — jan. semmi különös zamata nincs, nem felel meg a nevének, tenyésztésre nem méltó.

Königin Louisenapfel nagysága közepes, magháza teljesen zárt, színe fehéres-sárga, húsa kásás, íze vad.

Reinette Waltmann tapintata feltűnő zsiros, nagy, zöld alapszínében vörös csíkok vannak, húsa leves, de zamata kevés; termékeny.

Royal Russet nagysága közepes, külsője reinette forma pettyezetett, szép fehér húsa leves és kellemes zamatu kiváló reinette-ízzel; tenyésztésre az első sorában ajánlatos. I.!

Reinette Bayena nagysága közepesen felül, színe fehér-sárgás, húsa nagyon leves, kissé savanykás kellemes ízzel, de zamata nem sok; fája erős és jól nő, mint gazdasági és közepes asztali gyümölcs ajánlatos.

Tower of Glamys szép nagy, színe halvány-piros, húsa szép fehér és olvadékony, levedése nem nagy, de íze kellemes, jan. — márcz. érik.

Imperatrice Eugenie külsője szép, fehéres alapszíne gyenge piros csíkokkal vonalozva, húsa kemény és jegesedett, de azért leves, bőven terem, minősége közepes.

Reinette Jägers nagysága közepes, színe zöldes, húsa kissé kemény, de leves és kellemes zamatu. I. oszt. tenyésztésre ajánlandó.!

Török muskotály édes ízű, Kolozsvárt nem terem jól, nem ajánlandó.

Ananas Szercsika hírenek nem felel meg, nem ajánlatos.

Édes Zöld Dézsaknán elterjedt, tavaszig eláll, mint édes alma természetű.

Edelprincessin nagyon zamatos és finom ízű, de termékenysége közepes, ajánlható, II. oszt. asztali.

Nelis d'hyver előbb édes, de később fanyar íze nem ajánlja.

Kaposzta alma sok helyett elterjedt hazai faj, nagysága közepes, színe halványsárga, húsa jó leves, olvadékony s még zamata is van, érdemes tenyésztetni.

Körtvék:

Katinka d'Esperen köves, s leves ugyan, de ízetlen, eltart decemberig és rendre szokott érní.

Prinz Napoleon húsa köves, de muskotály zamata ajánlja.

Président Delahaye bőven terem, színe szép sárga, húsa olvadékony de kissé cukrosabbnak kellene lennie.

Madame Grégoire színe egészen zöld, jó körtve, ajánlható.

Melléklet az „Erdélyi Gazda” 20-dik számához.

Coloma carmelita nagy körtve, szép fehér hússal, mely leves és olvadékony.

Tisza L. küldeményei M.-N.-C sánból. Alma k:

Possart's moskauer Nalivia oct. — jan. húsa némileg kemény, de elég cukros és leves, meglehetősen jó alma. II. oszt.

Calvil rouge d'automne egy az eperalmával, le-
vessége kevés, de húsa különben olvadékony és jó zamatos; színe piros; II. oszt. asztali gyümölcs.

Reinette brodée oct. — márcz. színe szenny-
piros, apró pontokkal; de a leírás Dochnal szerint nem talál; húsa leves, íze savanykás, II.

Parmain Königs nov. — dec. sárga színe gyenge-
piros csíkokkal vonalzott, eléggé olvadékony, meglehetősen zama-
tos és leves, ajánlható.

Körtvék.

Calebasse Carafon és Bon Chretien Fon-
dante mindkettő túl volt érve.

Beurré Six oct. — dec. húsa finom, olvadékony, mag-
háza fedett, fája gyorsan nő, I. oszt. tenyésztésre ajánlatik.

Sucrée verte d'automne közepes nagy, olvadé-
kony, leves és cukros is de zamata nagyon kevés van. 3—4
nap alatt elérik.

Őszi bergamotte (Beurré blanc) olvadékony, leves
de utóíze kisse fanyar.

Leurs közepes nagyságu, húsa némileg köves, de a
mellett olvadékony és leves, némi savanykás utóízzel; bőven
terem, tenyésztésre érdemes II. oszt.

Kócsi Károly tanártól: Poire de Montigni
kisdéd körtve, de húsa finom muskotály zamatu és olvadékony,
tenyésztendő.

A gazd. egylettől

Körtvék:

De tongre íze az idén nagyon fanyar, de tavall kel-
lemes volt; sokat terem; határozott véleményt nem lehet most
mondani róla.

Delice de Lovenjeaul meglehetősen nagy; húsa le-
ves, olvadékony, igen pompás és zamatos ízzel; tenyésztésre az
elsők közt ajánlatik. I. oszt!

Senator Weise nagy körtve, de túlérlettsége miatt
nem ítéltető meg.

Alma:

Angol Guldertling húsa leves és érezhetően zama-
tos, kellemes savanykás ízzel, megérdemli a felkarolást I. oszt!

Brassai Józseftől

Alma:

Reinette Norfols kisdéd, de jó leves és zamatos
gyümölcs, mely érdemes a tenyésztésre. II. oszt.

(Folytatjuk.)

Levelezés.

Háromszék, okt. 25. 1870.

Már több, mint két hónap óta ritkán látók a nap üdítő
arcát. A naponta hulló záporak miatt csaknem folytonos ára-

datban levő Kovászna és Feketeügy folyóink beözönölve
tartják mezeink termékenyebb siktéreit. Sarju-takarmányunkat
merőben tönkrejuttatták, s kétevéssé tevék a marhateletetés jö-
vőjét. Törökbuza, árpa, zab és pityóka természetmányaik beta-
karításával részint maiglan is nyomorgunk, vesződünk. Az őszi
vetéssel, melyet rendszerint Szentmihály-nap előtt szoktunk vala
végezni, itt a Kovászna környékén teljesen hátra vagyunk ma-
radva. Ugarhatárunk forgatatlan s elázva elannyira, hogy iga-
vonó marha is ügygyel-bajjal járhatna rajta. Emlékszem a ter-
mészetnek, mintegy 65 éve, hasonszerű forradalmára. Tanodá-
ba járó 13 éves gyermek voltam. Karácson utáni napokban
hó hátáról zabot és babot arattunk. „K. K.”

Szászváros, okt. 27. 1870

F. hó 24-én kezdetett meg itt a szüret. Aug.-szept. és
októberben kevés szép napunk volt, annyira, hogy ezen évet a
nedvesek közé kell számlálnunk, melyek számunkra soha sem
hoznak jót. Ezért a must minőségére a kilátás gyenge; jólle-
het mégis ez évi terményünk a fanyar 1864-diki és a jobb
67-diki közt fog állni. — A 66 és 68-ki bór akója 11—13
frt, a mult évinek 10 ft—10 ft 50 kr. A borüzlet most meg-
lehetősen élénk.

F.

A rikán belől, oct. 28-án 1870.

A Rikán belől nem lévén még tagosítás, három nyomásu
gazdálkodás van szokásban

Az őszi gabonát rendszeren háromszori jó szántásba vetik,
minek következtében kitünő tisztabuza terem. A trágya becsé-
nek elismerése gazdasági haladásra mutat: minden gazda ki-
viszi trágyáját őszi és tavaszi vetés végzése után. Trágya-ki-
hordásnál öröm látni az ugynevezett kalákás szekerek hosszú
sorát; ma kiviszik Péter, holnap Pál trágyáját, és ez így megy,
míg a faluból minden trágya kivetetett. Minden gazda megtisz-
teli trágyahordó segédeit bőven eszem-izszommal, s mondhatom,
hogy az ily kalákák ünnepies módon szoktak véghezmenni. Ha
a cselédet ily kalákába valami ok miatt el nem bocsátják, egész
nap duzzog, kedvetlen, gazdájával gordonbáskodik, a marhát ve-
ri s az nap a háznál éppen hasznavehetetlen, sőt van eset reá,
hogy szolgálatját is elhagyja.

Van az ily kalákában haszon is, de van kár is. Haszon
az: hogy egy vagy két nap minden trágyám kimegy; kár az,
hogy ha volt 50 szekér kalákásom, az én marháim és cselédeim
50 nap kell hogy visszaadják a kölcsönt, bárha az én gazdasá-
gom trágyáját 15—20 nap kivihették volna. Több versen fel-
számítottam a különbféle kalákásaimra tett kiadásaimat, számi-
tásaim többnyire azt mutatták, hogy vidéki szokásos árban jobb
ett volna készpénzzel fizetni.

A trágyázás többnyire törökbuza alá történik, Ez meg-
felel azon gazdai nézetnek, hogy kapáló plántákat kell trágyáz-
ni; de nem felel meg annak, hogy gazdaságomból a kitelhető-
legnagyobb hasznot húzzam, mivel megtrágyázott földem már
a második évben — mikor legjobban szokott teremni — ugar-
ban marad. Sokan már az ugart trágyázzák, a mi nem rossz,
ha a trágya tökéletesen érett, csak hogy akkor kevesebb a
trágya. Ha pedig buza alá szalmás trágya hordatik, gazos bu-
zát arat az ember.

A Rikán belől a jó cselédbe nagy a hiány, Cseléd-rend-
szer nincs behozva. Cselédkönyvről szó sincs, elhagyja a cse-

léd gazdáját, mikor neki tetszik; ha tisztí közbejövétel után vissza is kerül, nincs köszönet benne. Ehez hozzájárul a nap-szám-hiány. Dolog időben napszámot nem is lehet kapni, ha találkozok is jó drágán olykor olykor, étel és italbeli tulságos követelése kiállhatlanok.

E két akadály elégséges, hogy a gazdaság a Rikán belől elő ne haladjon.

A székely gazda éjjel-nappal egész háznépével a mezőn munkában levén, csak még valamire, de a rosz cseléd és drága napszámra szorult nagyobbacska birtokosnak: jó éjszakát a Rikán belől.

F. J. („K. K.“)

Sz.-Udvarhely, november 3. 1870.

Miután az „Erdélyi Gazdá“-ban, az erre hivatottabb gazdáknak Udvarhelyszék mezei gazdaságára vonatkozó tudósításával ez ideig nem találkoztam: kölcsönösség szempontjából, méltányosnak láttam, más vidékek tájékozásául, némely tapasztalataimat ez évi mezőgazdasági termékeinkről röviden el-sorolni.

Az ugynevezett őszgabonák közép termést nyújtottak; a kalongyák száma ugyan a középtermésnél is kevesebbnek látszik, de a szem bősége pótolta; ez évben is a rosz inkább sikerült, mint a tisztabuzza, melyben az üszög sok helyt mutatkozott; a korai vetések is sikerültebbek a későbbieknél.

A tavaszvetések közül, melyek nálunk bővebben természetnek, úgy mint törökbuza, és zab, némely helységekből közepesnek mondhatók, másutt a közepesen alól állnak; jelesen az oldalos helyeken a törökbuza kevés és kisdéd csöket adott, s nem mindenütt éretteket. A kövérebb földekben a csimaz tett sok kárt; a kövecses és fővényes száraz természetű földekben jó törökbuza termésünk volt, úgy a pityóka is inkább ezekben sikerült, csak hogy ilyen földeknek nem vagyunk bőveben. Borsó, lencse, fuszujka vagy nagyon kevés, vagy semmi; a tavasz-gabonáknál inkább a kora vetés adott bővebb és jobb termést.

A takarodás mind az őszi, mind a tavaszi termésre nézve terhes, mondhatni kinos volt; buza, rosz és zab kivált ott, hol karó nélkül szoktak kalongyálni, czikások, a sok esőzés miatt; árpa, alakor, harieska ritka termések minálunk; az első és utolsó azért, mert gyakran megcsalják a mezei gazdát, a középső azért, mert nagyon soványítja a földet.

Szénatermésünk ott, hol aratás előtt annak megcsinálását szorgosan lejáratták, jónak mondható inkább; de az aratás utánra maradt fűvek, és sarjuk vagy máig is használatlanok, vagy nagyobb részt elpusztulnak, vagy legalább megromlottak. Szőlő termésünk inkább csirkehússal egresnek, mint sem bornak használható ez évben. Vetemény, jelesen káposzta elegendő. Kender hasonlólág elég; len kis mérvben szokott mivelteni.

Gyümölcs-termésünket illetőleg: szilva- és almatermés közepesnek mondható; körtve nincs; valamint cseresnye és meggy is kevés volt; a baracknak pedig a mi vidékünk, kevés kivétellel, nem levén hazája, nem csoda, ha látható sem volt.

Az ideji őszi gabonaneműek csaknem mindenütt, kivéven inkább Bardoczszéket, jókor el vannak vetve és szépen diszlenek, jó reménységgel biztatván az ez év folytán sok tekintetben megcsalott gazdákat.

Terményeink fennebb el-sorolt állapotjából önként következik, hogy a termények ára hetenként emelkedik, nagy befolyást gyakorolván erre a vasuti vállalkozók nagyban tett vásárlásai.

Id. G. S.

Egyveleg.

* A kolozsvár-váradivásút oktoberi forgalma. Szállított 13,308 utast; 143,594 vámmázsa podgyászt, gyors és teherárut. Bevett: személyekért 21,282 frt 86 krt; podgyász és gyorszállítmányért 2044 frt 99 krt; teher árúért 32,034 frt 47 krt; öszves oktoberi bevétel 55,362 frt 32 kr. — Napjára esik az egész vonalon 430 utazó (szeptemberben volt 397); és 4630 vámmázsa teher (szeptemberben 2530 mázsa); átlagos jövedelem napjára 1785 frt. (sept. volt 1712 frt). Miként a fennebbi adatokból látható: a teherszállítás tetemesen szaporodott.

* A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara fölkérte a helybeli vasút üzleti főnökségét, hogy a vonatok gyakran előforduló elkésésekor, az előcsarnokban kifüggesztett táblán értesítse a közönséget: mennyire van a várt vonat elkésve.

* A közlekedési miniszterium Barsay Ágostnak a következő vasutvonalak előmunkálataira adott engedélyt: N.-Szebentől Alvinczig, N.-Szebentől a vöröstoronyi szoroson át az ország határáig, végre Szebentől Fogarason és Feketehalmon keresztül Brassóig s innen a bodrói szoroson át egész a magyar és oláhorsági határig, hol az oláh vasutakhoz csatlakozhatik.

* Gőzös a Maroson. Grün Izraelnek egy Erzsébet nevű, 6 személy szállítására alkalmas kis gőzöse Portugisig közlekedik; a napokban Alvincznél horgonyzott.

* A gyulafehérvári és körmöczi pénzverdeket egyesítve, Budára akarja a pénzügyminiszterium áttenni; a bányaigazgatóságot pedig Kolozsvárról Fejérvára, a pénzverde megürülendő helyiségeibe költöztetik.

* Az erdélyi muzeum egyet természettudományi szakosztálya f. hó 9-én, délutáni 5 órakor tartott értekezletet. Brassai Sámuel szakosztályi elnök távollétében Finályi Henrik, muzeumegyleti titkár nyitá meg az ülést, előadván, hogy az egyet igazgató választmánya az egyet körében tartandó szakértekezleteket, és az egyleti tagok által a nagy közönség számára rendezendő nyilvános felolvasások érdekében hivatta a szakosztály a gyűlést össze. Ennek feladata a szakértekezletek és nyilvános felolvasások kivitelenek módozata feletti tanácskozás. A szakosztályi ülés elnökévé Szabó Sámuel, jegyzőjévé Mátrai Ernőt választván, a szakosztályértekezletek [és a felolvasások kérdéseinek minden irányban meghányása után abban állapodott meg, hogy üléseit barátságos összejövetelek vonzó alakjában és lehetőleg a történelmi osztályal együttesen tartja meg; hogy ezeken a muzeum tagjain kívül minden tudomány barátot szivesen lát, s hogy a közönség számára rendezendő felolvasások érdekében csakis a történelmi osztályal tartandó együttes értekezleten határoz. Végül Szabó Károly, a történelmi osztály jelenlevő elnöke kijelenté, hogy ennek tagjait a jövő szerdára, esti négy órára hívja össze a muzeum könyvtárban tartandó értekezletre, melyben a természettudományi osztály tagjai is megjelennek. Kolozsvárt, 1870. nov. 10. Mátrai Ernő, ideiglenes jegyző.

Felhívás 1873-ban Bécsben tartandó világtárlat ügyében. Ő cs. és apost. kir. Felsője f. év május 25-én legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy Bécsben 1873-ban egy nemzetközi világtárlat tartassék, ennek létesítésével az alsó ausztriai iparos-egylet s az osztrák mérnök- és építészeti

egyesület lön megbizva, a melynek a 42,000 □^o területen eszközöndő kiállítási építkezések költségeül 6 millió frtban lett előirányzata is elfogadtatott. E költség fedezéséhez a kormány 3 millió frttal fog járulni a más 3 millió frt pedig a kiállítás különböző bevételeiből s az épületeknek a tárlat bezárása után leendő eladásából lesz fedezendő; az osztrák kormány mindazáltal feltétül tüzte ki, hogy ez utóbbi 3 millió frt még magán aláírások útján is biztosítottassék olyformán, hogy ha netán a bevételekből s az épületek eladásából nyert összeg a szükséges 3 millió frtot nem fedezné, a hiány az aláírók által, aláírásaik arányában, de semmi esetre sem az aláírt összegek magasságán túl pótolassék. A fennemlített egyletek ezen biztosítási összeg eszközölése tekintetéből birodalomszerte aláírási felhívásokat bocsátottak ki, a melyek eredményeül a szükségelt 3 millió frton felül is már tetemes összegek irattak alá; hanem a többször említett egyletek igen helyesen úgy vélekednek, hogy a vállalat iránti általános rokonszenv tanusításául szolgálna, ha a birodalom minden országaiból, bármi csekély összegű aláírások is gyűlnének, a mely által maguk az aláírók könnyebbé is elérnének, a mennyiben netán igénybevételük esetén a törvénytulajdosságot arányában az aláírt összegek reductio alá jönnének; s így még az aláírt összegek sem követeltetnének tőlük egészben. Alólírt kereskedelmi és iparkamara azt hiszi, miszerint az ország összes kereskedő és iparos közönségének nézetével találkozik, a midőn kimondja, hogy az előlemlített tárlat létrehozatalára közreműködni annyival nagyobb kötelességünkben áll, mert ez leendő azon első nagyobb szerű tér, a hol iparunk fejlődésének haladását a világ előtt legkönnyebben bemutatathatjuk. Az aláírási iv alólírt kereskedelmi és iparkamara irodájában (főtér 2. sz.) ki van téve, s ott az aláírások eszközölhetők. — A kereskedelmi és iparkamara.

Kolozsvárt, 1870. nov. 4-én.

* Különbféle díszcsemetéket ad el a kolozsvári sétatér fatenyészdéje mérsékelt áron; u. m. piros és sárgavirágú 8—12 éves oltott gesztenye dbja 60 kr, nem oltotté 40 kr; ezenkívül ailanthus, bigonia catalpa, ezüstlevelű és közönséges hárs, berkenye, juhar többféle, dió, szomorú köriz, többféle ákác és számos díszbokor kapható. Venni szándékozók utalványokat válthatnak egyleti pénztárnok ifj. Dr. Hintz Györgynél.

* Ideiből alma termésünk jellemzésére; megemlítjük, hogy Zsibón, a b. Wesselényi udvar 1500—2000 vékányi kézzel szedett eladó almát hirdeti; vékája a gyümölcs minősége és faja szerint decz. 1-jéig 1 frton kezdve.

* Meddig csiraképes a zab. Egy haszleberi bérlő a ház erose alatt 18 évig, évenként koszoruba kötött zabját 18 egymás mellé huzott barázdába vetette el, minden válogatás nélkül, s 3" földréteggel betakarta. Az 5 utóbbi évi termés egyszerre és egyforma sűrűn nőtt fel, míg a többiek megvizsgálásánál semmi életjel nem mutatkozott.

* A zsizsik ellen biztos és könnyen alkalmazható szer, egy gazda szerint, ki azt 21 évig sikeresen használta, az, hogy a gabonás egy részét frissen kaszált szénával terítsük be, s azt hagyjuk ott néhány hónapig. Különböző kátrányos, vagy fenyőszurkos deszkadarabok szótrakosgatását is ajánlják e célra.

* Lukácsy Sándor a gyümölcstenyésztés első magyar yándortanára tegnap érkezett körünkbe. Fehérvár, Nagy-

Enyed és Tordán át vette útját hozzánk, a legalkalmas időben arra, hogy az állandó gyümölcstárlaton Erdély pomonáját — az almákra nézve — áttekinthesse. Erdélyi eddigi útjában legnagyobb dicsérettel szólott Torda gyümölcscsészeteréről, s hazai almáink közül a pójnikról. 2—3 napig időzik itt. Legyen szívesen látott vendégünk!

* A méz gyógyhatásáról Gatter Károly. „A méz és csodahatása“ cz. Bécsben közelebről megjelent művében azt írja, hogy őt huzamos vérhányásából ez gyógyította ki. Szerinte a méz sikerrel használható még köhögés, mellbajok, aranyér és más betegségekben; továbbá külsőleg a gyermekek fogzása, daganatok és sebek gyógyítására, tisztán, vagy rozsliszttel keverve. Belhasználtnál reggeli előtt kell 1—2 kávéskanálnyi bevenni. — Továbbá a levágott oltógalyakat is csorgatott mézben 2 hónapig éppen el lehet tartani. Ez utóbbi célra egyébiránt a glycerint is használhatjuk; mely a mézzel együtt a magvak csiraképesességét is több ideig fentartja. (K. G.)

* Meghívott hivatlan vendégek. Budán van egy igen tehetős, de igen fukar szállógazda, ki nemcsak hogy vendégeit nem vendégeli meg szállóval, hanem még maga sem izlelte szállóját. Közelebb, midőn javában szüretel, egyszerre minden oldalról érkeznek a vendégek, a nélkül, hogy ő csak egyet is hívott volna. Nagy zavarban volt, de a távolról érkező vendégeket mégsem lehetett elutasítani, mert mindannyian egy-egy levelezési-jegygyel voltak felfegyverkezve, melyben az udvarias szüretelő vig szüretre hívja vendégeit. A fősvény gazda, midőn már jól ellátta mindennel a meghívottakat, meg nem állhatá megjegyezni, hogy itt bizony valami „semmire-kellő imponzor“ intrigált, mert ő bizony senkit sem hívott meg. Természetesen a vendégek annál jobb ízűen mulattak a tréfán.

* Az állandó gyümölcstárlatra újabban küldöttek gyümölcsöt a vidékről: Dr. Knöpfler Vilmos M.-Vásárhelyről 78 faj almát, köztük igen szép 14-féle párist. Horváth Mihály kapitány Burjános Ó-Budáról: 75 f. almát és 18 f. körtvét. Gr. Haller Ferencz több segesvári polgártól összegyűjtött 46 f. almát.

Időjárás.

November hó borult, hűvös, esős idővel a légsúlymérő rendszeren álló ingadozásával állott be. 1-én reggel és délben borult, délkeleti széllel erősen esett az eső, estve borongó, a közléplégmérséklet; 4.2 R. foknyi vala. 2-kán délkeleti széllel borult, a légmérséklet 2 fokkal melegebb lett. 3-án délkeleti szél lengése mellett egész nap jól esett az eső. 4-én borult. 5-én szinte borult, estvére kelve délnyugati széllel 1 par. von. eső esett, estve derülni kezdett, éjjel pedig egészen kiderült, mire 6-án reggel a hőmérő a fagypontra felül $\frac{5}{10}$ fokot jelzett, az egész nap derült vala, melynek középmérséklete: 2.7 R. fokot tett. 7-én reggel derült, déltájt délnyugatra fordulván a szél borongó, estve borult. 8-án reggel borult, délben borongó, estvére kelve borult, kevés esővel. 9-én reggel köd képződött, mely délkeleti széllel borult időt okozott, a közléplégmérséklet: 6 R. foknyi vala. 10-én reggel borult: 5.7 R. foknyi meleggel, déltájt keletre fordulván a szél borongó idővel, estve borongó, éjjel kiderült. 11-én reggel keleti széllel derült, mely délkeletre változván, borongó időt okozott. Nov. 12-én borult, estvére kelve nyugati széllel kevés

eső. 13-án hajnalban borongó, 8 órakor reggel éjszaknyugatról eső kíséretében szélvihar támadt, mely tovább vonulván az egész láthatár tisztán felderült szép napfényvel, déltájt borongó: hét foknyi meleggel, estve derült. 14-én reggel délkeleti széllel borult, délben borongó, estve borult. 15-én délnyugati széllel borongós idő.

A légsúlymérő állása 0 fok hőmérsékletre szállítva 1—6-ig emelkedett: 319.22—327.81 par. von. 6—10-ig csökkent 322.12 par. von. A túluralgó szél a délkeleti volt, mely minden másnap esőt hozott.

Piaczi árak.

Országos vásár nov. 2. és hétivásár nov. 10 és 14 1870. Kolozsvártt. Baromvásárban marha sok de vevő kevés; 1 pár jó jármás ökör 180—250 fr; 1 tehén fejős 75—90 fr, meddő 55—70 fr; egy éves ökör borjunak párja 50—60 fr, üszőnek 35—40 fr; ló nagyon kevés annak is ára, a katonasági lovak egy részének elárverezése folytán, nagyon esett, 1 pár igás ló 180—200; szép hátság ló dbja 150—200 fr; gabona is nagyon sok volt, de ára azért magas, tisztabuza (nagy vékával) 2 frt 70—85 kr, kétszeres 2 frt 30—50 kr; rozs 2 frt—2 frt 20 kr; árpa 1 frt; zab 1 frt; alakor 75—80 kr; törökbuza új 1 frt 70—80 kr; fuszujka 2 frt 50—80 kr; káposzta rendkívül sok és szép, mégis drága, 100 szép fő 7 frt, hagyma a beszterczevidéki szászoknál sok, 1 koszoru 20—24 kr; 1 véka murok 40 kr; 1 kötés petrezselyem 1 kr, 100 db szép czeller 4 ft—4 ft 50 kr; 1 pár csürke 60 kr; 1 tyúk 50 kr, 1 rüdeg lud 80 kr, 1 pár récze 1 frt, 1 pár pújka 3 fr; 5 tojás 10 kr, szalona az idegeneknél sok, ára emelkedett, 1 mázsa 35—36 fr; 1 font turo 34—36 kr; 1 véka alma 1 ft—1 ft 30 kr; 1 pár deszka 1 fr—1 fr 20 kr; 1000 zsendely 5 frt; 1 db $\frac{3}{4}$ " gerenda 5° hosszú 1 frt 80 kr. Az út nagyon rossz, az idő igen kedvezőtlen, egész nap folytonos eső az orsz. vásár alatt.

Maros-Vásárhelyt, 1870, az okt. 27-ki heti vásáron következő piaczi árak voltak: egy kis véka őszi tiszta buza 2 ft. 40—2 ft. 50 kr; tavasz buza 2 ft. 10—2 ft. 20 kr; rozs 1 ft. 30—1 ft. 40 kr; elegybuza 1 ft. 50—1 ft. 60 kr; ó törökbuza 1 ft. 40—1 ft. 50 kr; új száraz 1 ft. 30—1 ft. 35 kr; nyers 95 kr.—1 ft; pityóka 85—90 kr; murok 30—36 kr; czeller dbja 3 kr; egy kötés petrezselyem 3 kr; 100 fő legszebb káposzta 7 ft; egy koszoru vereshagyma 12—15 kr; fokhagyma 20 kr; egy négyszögű kemény fa, egyes emberek raktárából véve 36—38 ft; a piacról szekérrrel 42—44 ft; egy szekér fa 4 ft. 10 kr; 1 zsák szén 85 kr; egy font marhabus 20 kr; berbécshus 14 kr; disznóhus 22 kr; a szesz a B scálán 12 kr.

M. Vásárhely nov. 12. 1870. A nov. 11-iki orsz. vásárt megelőző baromvásár, a rossz út miatt, szintugy mint a többi őszi hetivásáraink általán, gyenge volt; a vásár napján az üzlet kissé élénkült. Az árak: tiszta buza, a legszebb (kis vékát értve) 2 ft. 20 kr., gyengébb és kevésé üszögös, a milyen most sok van, 1 ft. 70 kr., kétszeres nagyon kevés van 1 ft. 40 kr., rozs kevés, valamint a többi ugy ez is a nem csépelhetés miatt drága 1 f. 60 kr., tavalyi száraz törökbuza kevés 1 f. 60 kr., idei, nyers, szebb 85 kr., idei, tejes, ez igen sok van de rossz 60 kr., árpa kevés (nem lehet csépelni) 90 kr., zab sok de lóhás és penészes a sok esőtől 65 kr., alakor kevés

50 kr., pityóka 55 kr., egy véka murok 24 kr., egy szál czurkor-petrezselyem, vagy egy csomó vékony 1 kr., egy czeller a közepes szépekből $1\frac{1}{2}$ fontos 3 kr., tojás kettő 5 kr., egy pár közönséges ökör 30. fttal alább szállott a régeni vásárhoz 170 ft., egy tehén, vágni való meddő 55 f., ló, nagyon kevés, párja jóra való 4 éves 240., a marhabusnak fontja 18 kr., sertéshusnak fontja, szalonnás 22 kr., juhhusnak fontja 14 kr., egy véka fuszujka 75 kr., egy hizott liba, ad egy kupa zsirt nyúzva 1 f. 40 kr., egy öl tüzi száraz bükkfa, egy öl hosszú 26 ft., egy koszoru hagyma a szászoktól 14 kr. összesen elkelt 950 baromvásár-czedula. Szöllősy Samuel.

Piaczi árak Sz.-Udvarhelyt november elején: Tiszta buza 2 frt 40 kr—2 frt 60 kr kis vékával mérve; elegyes 1 frt 60; rozs 1 frt 60 kr; törökbuza régi 4 frt 60—80 kr, új 1 frt—1 frt 20 kr; csős törökbuza vékája 33 krtól 50 krig; zab 80—90 kr; egy véka fuszujka 1 frt 60 kr: egy véka borsó 2 frt; asszu szilva vékája 2 frt; közönséges nem tartós alma 80 kr; egy szekér széna 15—20 forint; turónak 32 fontos komponája 8 frt; egy közepes szekér szén 5 frt 6 frt; egy kubik öl tüzifa 12 frt 14 frt; egy ögy szekér zetelaki fa 4—5 frt; egy szál két magyar öles fenyő béldeszka 33—40 kr; három öles padlásnak való deszka 66 kr; közepes fenyőkád, mintegy 15 vékás 5 frt; egy itató cseber 1 frt; félkomponás dézsa 30 kr; egerbingyó vékája 33 kr; egy kupa szilva pálinka 66; egy véka mész 60 kr; egy font marhabus 19 kr; sertéshus 24 kr, pedig a sertés is főkép a rideg nagyon olcsó, s a marha ára is naponként alább száll; egy csirke 20—30 kr; pújka 1 frt 50 kr; kövér lud 1 frt 20 kr; récze 33 kr; egy tojás 2 kr; ezer zsendely zetelaki 6 frt; egy jubbor 1 frt 33 kr. Id. G. S.

Deesen nov. 8-ikán piaczi árak voltak tiszta öszbuza 2 ft. 60—70 kr; elegyes 1 ft. 70—80 kr; rozs 1 ft. 60 és 1 ft 65 kr; zab 70 kr; fuszujka 2 ft; lencse 4 ft; dió 1 ft 40 kr; krumpli 65 kr; új törökbuza 1 ft. 60—1 ft. 65 kr; kendermag 1 ft. 40 kr; 100 fő káposzta szép 4 ft; és 4 ft. 50 kr; 6 tojás 10 kr; 1 nyul 40 kr; 1 kövér lud 2 ft; 1 rideg lud szép 1 ft; 1 pár csirke 55 kr; 1 tyúk 35 kr; 1 font irosvaj 45 kr; 1 kupa szürt vaj 1 ft. 10 kr; 1 font tömlő turo 36 kr; marhabus fontja 16 kr; juhushus fontja 10 kr; disznóhus mellesztve fontja 22 kr; ugyanaz perzselve fontja 16 kr; 1 öl tüzifa □ 17 ft; 1 kupa hájzsir 1 ft; szesznek fontja 13 kr; deberketuro mázsája 23 ft; 1 veder új bor 1 ft; 1 koszoru hagyma 15 kr.

Nyiltposta.

46.) G. S. urnak Udvarhelyt. Köszönettel vettük a kéréjűk továbbra is. — 46. Farnos E. urnak O.-Kocsárdon. A radnóti kiállítás ismertetését várjuk.

TARTALOM: Gazdasági bajaink, I. Határrendezés. — A monostori intézet új éve. — Mustproba. — Küküllőmegyei gazd. egyeslet, IV. (dicső-szt.-mártoni gazd. iskola). — Mezőségi levelek, VI. — Társalgó: Választmányi ülés nov. 7. — Értesítő: monostori alapítványosokról. — Küküllőmegyei szálló- és gyümölcsenyésztés, (vége). — Gyümölcsizelés, II. — Levelezés. — Egyveleg. — Időjárás. — Piaczi árak. — Nyiltposta.

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.